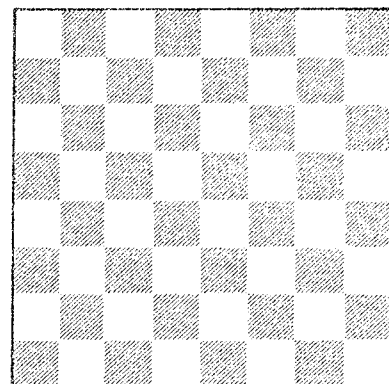
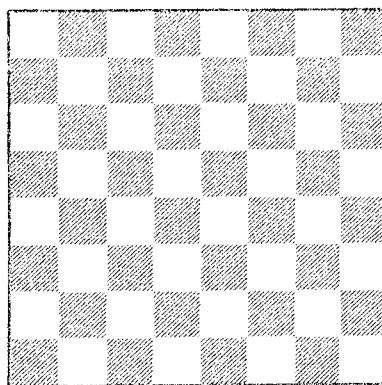
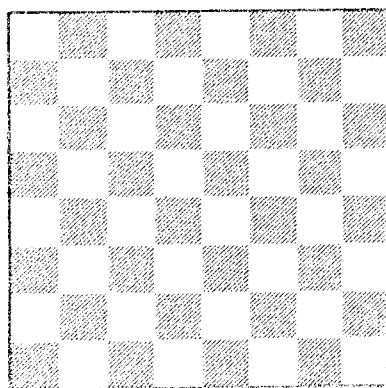

orgaan van de

ALEXANDER RUEB VERENIGING

voor schaakeindspelstudie

?

Colofon

officieel orgaan van de Alexander Ruebvereniging voor
Schaakeindspelstudie.
4 nummers per jaar

Redactie: Harold van der Heijden (dataverwerking)
en René Olthof (redacteur)
Redactie-adres: Achter het Schaapshoofd 7 5211 MC
's-Hertogenbosch tel. 073 - 133049

Maart 1989, nummer 1

REDACTIONEEL

Voor U ligt de eerste aflevering van het orgaan van de Alexander Rueb Vereniging voor Schaakeindspelstudie. Naamloos vooralsnog, al hebben mij wel reeds enkele voorstellen voor een toepasselijke naam bereikt: 'Weenink', 'Denkbeelden' en bijvoorbeeld ook 'Slotaccoorden'. Aangezien de naam van onze vereniging zelf nog niet definitief is vastgesteld, leek het mij niet verstandig op mijn eigen houtje een naam te bedenken, net zo min als de omslag en opmaak vastliggen. Door mijn verhuizing kon ik het plan om in januari het eerste nummer te laten verschijnen niet realiseren. Dankzij de medewerking van Harold van der Heijden op het gebied van tekstverwerking kon het echter toch nog ruim voor onze voorjaarsvergadering op 15 april a.s. in Denksportcentrum 'De Remise', Kanaalstraat 199, Utrecht op loopafstand van het centraal station, van de persen rollen. Wat zult U in ons orgaan aantreffen? Op de eerste plaats verenigingsnieuws en toernooi-aankondigingen; dit maal drie evenementen van groot kaliber! Maar U kunt natuurlijk ook met bord en stukken aan de slag. Wouter Mees geeft de voorzet met een prachtige bijdrage over Mattison, terwijl Jan van Reek bericht van de jaarlijkse ontmoeting van de permanente FIDE-commissie voor schaakcompositie afgelopen jaar in Boedapest. Bijdragen van de leden zijn van harte welkom, ja zelfs noodzakelijk om de geplande 4 x 16 pagina's op een afwisselende wijze op te vullen. Zelf wil ik in de komende nummers aandacht besteden aan de eindspelstudie in de binnenlandse en buitenlandse schaakbladen. Uit hoofde van mijn functie als Supervisor Jaarboek bij *New in Chess* krijg ik dagelijks de volledige vakliteratuur onder ogen. Voor zover daar aardige informatie bij zit voor studiecomponisten, die niet reeds in *Schakend Nederland* of *EG* aan bod is gekomen, houd ik U gaarne op de hoogte. Mijn bijzondere interesse gaat daarbij uit naar analytische aanvallen op gepubliceerde studies. Mijn achtergrond als partijschaker (en schaakinstructeur!) is daaraan niet vreemd.

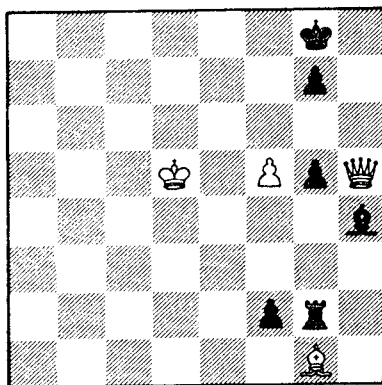
VAN DE PENNINGMEESTER

Het postgironummer van de Alexander Rueb Vereniging voor Schaakeindspelstudie is 426288 ten name van Drs. A. Willink, rekening ARV. De penningmeester verzoekt hen die de contributie 1988/89 nog niet betaald hebben, f 50,- over te maken op dit nummer of bij betaling per bank op nummer 55.09.33.743. Wanneer het voor de Belgische leden gemakkelijker is contant te betalen op onze voorjaarsvergadering op 15 april 1989 dan kan dat natuurlijk ook.

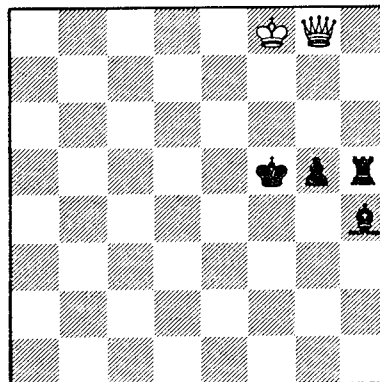
EEN HOMMAGE AAN DE FEIJTER

Naar aanleiding van een uitgebreide eindspelmanalyse van internationaal meester Johan van Mil in het Nederlandse weekblad *Schaaknieuws* (Nr. 114/115) zond ik een brief naar de redactie, die geplaatst werd in nummer 120. Van Mil was ingegaan op een vestingmotief -of liever het slechten daarvan-, dat in een van zijn recente partijen voorkwam. Toevalligerwijs precies hetzelfde motief dat ik aanwendde in mijn inzending voor het C.J. de Feijter Jubileumtoernooi begin jaren tachtig.

R. Olthof 1980

wit speelt en wint

stelling na 11...Kf5

1.De8+ Kh7 2.Dg6+ Kh8 3.Lxf2 Txf2 4.Ke6 Ta2 5.De8+ Kh7 6.Kf7 Ta7+ 7.Kf8 Ta6 8.Dh5+ Th6 9.f6 (hier draait het om) Txh5 10.fxg7 Kg6 11.g8D+ Kf5 (zie het tweede diagram) 12.Dd5+ Kf4 13.Kg7 Lg3 14.Dd6+ Kg4 15.Dd1+ Kh4 16.Kg6 g4 17.Dh1+ Lh2 18.Dxh2 mat.

Schaaknieuws geeft het uitgebreide oplossingsverloop met liefst acht diagrammen; daar wilde ik op deze plaats dus niet op ingaan. Het opmerkelijke van dit slotspel ligt niet zozeer in het feit, dat wit kan winnen bij deze materiaalverhouding (daarvoor staat de zwarte toren te slecht opgesteld), doch veeleer daarin, dat er maar één winstmethode blijkt te bestaan. Althans, dat dacht ik toen ik de studie inzond -en later bij die ingezonden brief. Organisator Wouter Mees liet mij destijds weten dat mijn studie een serieuze nevenoplossing bevatte (12.Kg7) en daarom gediskwalificeerd was. Dat heb ik nooit begrepen en vandaar ook mijn stukje in *Schaaknieuws*, waar ik trouwens flink reclame maakte voor onze vereniging. Wouter Mees zond mij nu een kopie van een brief die hij mij in 1984 reeds stuurde, maar die nooit aankwam. En wat blijkt: 12.Kg7 was een vondst van De Feijter zelf. Na 12...Lg3 13.Df7+ Kg4 speelt wit niet 14.Kg6 Th2 15.Df5+ Kh4 16.Dxg5+ Kh3, zoals ik had aangegeven maar winnend 14.Dd7+! Kh4 (i) 15.Kg6 Lf4 (ii) 16.Dd4 Kg4 17.Dd1+ en 18.Dxh5+ (i) 14...Kf4 15.Dd6+ Kf3 16.Dd1+ of 15...Kg4 16.Dd1+ Kh4 17.Kg6+- (ii) 15...Th8 16.Dd4+; 15...g4 16.De7+; 15...Le5 16.Dd5+- . Illustratief nog de regels die Mees toevoegde: 'Strikt genomen is de studie, met een dual op de 12e zet, niet incorrect, en lijkt diskwalificatie daarom overdreven. Zelf heb ik echter altijd een scherpe beoordeling gepropageerd (de beruchte kwestie Gorgiew-Preuyt!), omdat deze de componist de beste bescherming biedt. Na diskwalificatie geldt de studie als niet-gepubliceerd, en kan de componist nog alle kanten uit.' Nu ik het geheel nog eens overzie kan ik niet anders dan concluderen dat de heren volkomen gelijk hebben gehad. De studie bevat een aardig ideetje, maar is technisch bijzonder zwak. Typisch het produkt van een partijschaker! René Olthof

MET EEN BORD VOOR JE KOP IN BOEDAPEST

Jan van Reek

Regelmatig zal ik in ons nieuwe blad allerlei nieuws presenteren, dat voor het grote publiek van Schakend Nederland minder interessant is, maar voor liefhebbers juist wel interessant kan zijn. René Olthof vertelde mij ook allerlei wetenswaardigheden te vermelden, zodat u in ieder geval van twee zijden nieuws gepresenteerd zal worden.

Dit keer zal ik over Boedapest vertellen en worden er twee formele toernooien genoemd. Een volgende keer volgt er een lijst van informele toernooien.

Van 24 tot 31 augustus 1988 was er een bijeenkomst van de FIDE-Commissie voor Schaakcompositie te Boedapest. In deze commissie heeft ieder land één vertegenwoordiger. Voor Nederland is dit Cor Goldschmeding. De belangrijkste besluiten betreffen de FIDE-Albums en de titels van grootmeester, meester en arbiter.

Verder zijn de Open Oplossingscompetitie en het Wereld Oplossingskampioenschap belangrijke evenementen. In totaal waren er ruim 140 deelnemers uit 23 landen in Hotel Stadion verzameld.

Voor studie-enthousiasten was er weinig georganiseerd. Wel was er een lezing van John Roycroft en een excursie. Gelukkig waren er opvallend veel studiecomponisten, waardoor het toch nog gezellig werd. Uit Zweden waren er Alexander Hildebrand en Lars Falk, uit Georgië Nadareishvili en Neidze, uit Finland Pauli Perkonoja, uit Engeland John Roycroft, uit Polen Jan Rusinek, uit Hongarije Pal Benko en Attila Koranyi en uit Tsjechoslovakije Jaroslav Pospisil. Uit Nederland was er een grote afvaardiging problemisten.

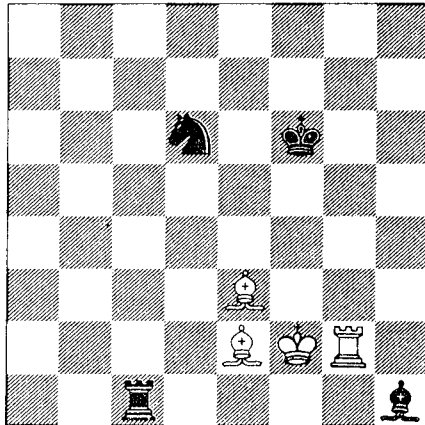
Soms voelen componisten zich eenzaam en miskend. In Hotel Stadion was het heel anders. Daar zat de lobby vol met componisten. De manier van componeren verschilt sterk tussen studiecomponisten en problemisten. Studiecomponisten zitten op op hun bordje te schuiven en rekenen. Problemisten kijken naar de stelling en plaatsen en verwijderen stukken. De volledig verslaafden waren thuis gebleven, maar er waren "ernstige gevallen", die weinig anders deden dan componeren. Vorig jaar te Graz was er een aardig voorval. Tijdens een excursie door de Alpen zat Norman Macleod steeds met een bord voor z'n kop. Een Duitser riep: "Macleod, get your passport ready, we are passing the Scottish border." Daarop bleef Norman op z'n bord geconcentreerd, en grabbelde in z'n binnenzak. Voor een Duitser was dat een zeer geestige opmerking.

Aan het eind van de week was er een belangrijke gebeurtenis. Er werd een sub-commissie voor de eindspelstudie opgericht, bestaande uit Nadareishvili (voorzitter), Roycroft, Rusinek, Falk en Van Reek. Onze bedoelingen zijn goed. Een Oscar voor studies en internationale bijeenkomsten worden overwogen. Snelle ontwikkelingen zijn niet te verwachten, omdat de internationale communicatie vaak moeizaam verloopt, en dit zich vaak beperkt tot de jaarlijkse commissie-bijeenkomsten.

John Roycroft organiseerde en jureerde een "Aristocratisch" (geen pionnen) toernooi.

Lars Falk

Prijs Boedapest, 1988

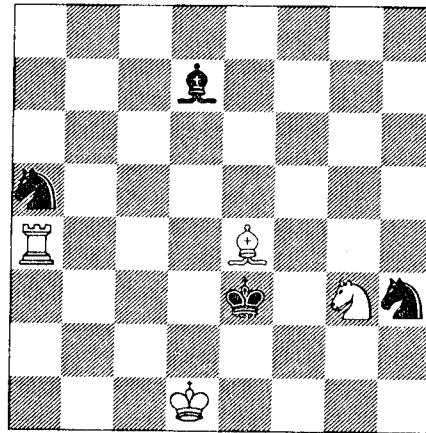
Zwart begint, remise

1. ... Pe4+ 2. Kf3 Tc2/I 3. Ld3 Txg2/II 4. Ld4+/III Kg5 5. Le3+/IV Kf6 6. Ld4+ en remise
I) 2. ... Te1 3. Ld4+ en 4. Ld3
II) 3. ... Lxg2+ 4. Kf4 Ta2 5. Ld4+
III) 4. Kxe4? Tg4 mat
4. Lxe4? Ta2+ 5. Kf4 Ta4
IV) 5. Kxe4? Te2 mat

De Vlaming Marcel van Herck werd direkt bij zijn eerste deelname aan een toernooi onderscheiden.

Marcel van Herck

1e Eervolle Vermelding Boedapest, 1988

Wit wint

1. Ta3+ Kf4/I 2. Ph5+ Kxe4 3. Pf6+ Kd4 4. Pxd7 Pf2+ 5. Ke2 Pc4 6. Tf3 Pe4/II 7. Td3 mat
I) 1. ... Kd4 2. Td3+ Ke5 3. Txd7 Kf4 4. Lg2 Kxg3 5. Lxh3 Kxh3 6. Tc7 Kg4 7. Kc2
II) 6. Tg3? Pd6

Eindstand XII. WCSC

	score	tijd		score	tijd
1. Pfannkuche, Michael (D)	82	281	22. Molnár, A. József (HU)	58	329
2. Perkonoja, Pauli (SF)	81	237	23. Banaszek, Marcin (PL)	58	338
3. Baier, Roland (CH)	81	249	24. Sirán, Lubomír (CS)	58	358
4. Caillaud, Michel (F)	76	264	25. Paavilainen, Jorma (SF)	57	326
5. Zude, Arno (D)	76	274	26. Janevski, Zivko (YU)	56	339
6. Comay, Ofer (IL)	74	244	27. Axt, Hemmo (D)	55	325
7. Kovacevic, Marjan (YU)	74	275	28. Morvay, Dr. Miklós (HU)	54	308
8. Friedgood, David (GB)	74	289	29. Einat, Paz (IL)	54	329
9. Mestel, Jonathan (GB)	72	313	30. Klasinc, Marko (YU)	53	305
10. Salai, Ladislav jr. (CS)	71	228	31. Versmissen, Koen (NL)	51	359
11. Hurme, Harri (SF)	70	302	32. Kolcák, Marek (CS)	50	325
12. Wissmann, Dolf (NL)	69	305	33. Wiedenhoff, Claude (F)	49	347
13. Zoltán, László (H)	68	269	34. Zajic, Helmut (A)	47	327
14. Lee, Graham (GB)	68	289	35. Van Herck, Marcel (B)	47	356
15. Steinbrink, Axel (D)	67	321	36. Macleod, Norman (GB)	43	352
16. Nagy, Zsigmond (H)	66	302	37. Vandemeulebroucke, I (B)	31	355
17. Jeliakov, Kiril (BG)	66	312	38. Zidek, Alexander (A)	30	360
18. Retter, Josef (IL)	65	349	39. Rosolak, Wladislaw (PL)	29	279
19. Djurasevic, B. (YU)	63	298	40. Iwanow, Eugeniusz (PL)	29	309
20. Le Grand, Piet (NL)	59	299	41. Beckers, Jurgen (B)	17	359
21. Gvozdiák, Peter (CS)	58	321	42. Azémard, Louis (F)	16	332

In het onderdeel studies werd onder andere het volgende meesterwerk van Leonid Kubbel (eerste prijs Pravda, 1928) aan de deelnemers voorgelegd. (diagram 243 in Whitworth, 536 in Vladimirov/Fokin).

Slechts drie personen vonden de oplossing.

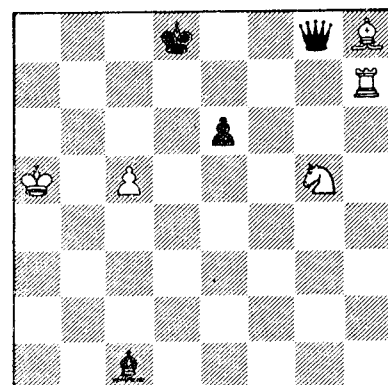
1.Tg7 (i) Dxc7 (ii) 2.Pxe6+ Kd7 3.Pxc7 Kc6
(iii) 4.Pe6 (iv) La3 5.Pd4+ Kxc5 6.Ka4 Lb4
7.Pf3 Kc4 8.Pe5+ Kc3(c5) 9.Pc6(d3)+

(i) 1.Lf6+ Kc8 leidt niet tot het doel.

(ii) 1...De8 2.Pf7+ Kc8 3.Pd6+

(iii) 3...Lb2 4.Kb6 Kc8 5.Kc6 Le5 6.Kd5 Lb2
7.Kd6 Lc3 8.Pf5

(iv) 4.Kb4? Lb2

Naast dit officiële wereldkampioenschap werd er ook een "open" oploswedstrijd gehouden in de ruimten van de Hongaarse Schaakfederatie. De 56 oplosers (een deelnamerecord!) moesten binnen vier uur 12 opgaven afwerken.

De eindstand: 1. Klasinc 34 pnt, 221 min; 2. Baier 33/162; 3. Caillaud 33/163; 4. Comay 33/164; 5. Perkonoja 33/176; 6. Lee 33/193; 7. Zude 33/228; 8. Kovacevic 33/232; 9. Paavilainen 32/210; 10. Banaszek 31/234.

De Nederlanders: 17. Wissmann 27/223; 33. Versmissen 22/240; 36. P. Le Grand 20/240; 44. J.B. Le Grand 13/240; 49. H. Le Grand 10/240; 53. Koldijk 6/240.

EEN PRACHTIG GESCHENK

Zoals U in het januarinummer 1989 van *Schakend Nederland* hebt kunnen lezen, in een prachtig in memoriam door J.H. Marwitz, is op 6 november 1988 de heer C.J. de Feijter overleden. Door bemiddeling van Marwitz heeft de familie besloten de eindspelboeken van De Feijter te schenken aan onze nieuwe vereniging. De Feijter had immers aan het eind van de dertiger jaren zo zijn best gedaan een dergelijke vereniging opgericht te krijgen en toen dat bijna gelukt was, brak de oorlog uit. Als documentalist van de vereniging was aan mij de taak deze bibliotheek onder te brengen en gebruik makend van een vakantie in Drenthe heb ik deze bij Marwitz opgehaald. De ongeveer 150 boeken vormen een schitterende basis voor een mooie bibliotheek van onze vereniging. Van deze boeken zal ik een lijst maken, maar ik heb allereerst gebruik gemaakt van de vele aantekening op losse velletjes en op kaarten en daaruit alles verzameld wat betrekking had op studies van C.C.W. Mann, daar reeds het plan bestond om daarover een boekje te schrijven. De heer Van Reek heeft deze taak op zich genomen. We kenden daarvoor 80 studies, maar nu is dat aangegroeid tot 147 stuks. Zo kan al direct een nuttig gebruik gemaakt worden van dit prachtige geschenk.

H.J. van Donk

Het ARV-archief

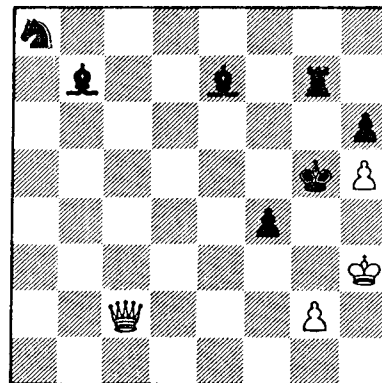
Als documentalist van onze vereniging zal ik mij niet laten leiden door "In der Beschränkung zeigt sich der Meister". Ten eerste heb ik er geen behoefte aan mij een meester te tonen en ten tweede meen ik dat men documentatie zo volledig mogelijk moet opvatten en dat er in een archief zo min mogelijk mag ontbreken. Mijn plan is dan ook alles te verzamelen wat ik aan publicaties kan vinden, voorzover die direct of zijdelings te maken hebben met eindspelstudies van Nederlandse of Vlaamse origine. Ik stel mij daarom voor dat het archief, dat zo ontstaat, zal bevatten:

1. Studies, door Nederlanders of Vlamingen gecomponeerd, met vermelding van alle varianten en relevante opmerkingen, die ik in die publicaties gevonden heb.
2. Artikelen, die door Nederlanders en Vlamingen zijn geschreven over eindspelstudies.
3. Gegevens van en artikelen over Nederlandse en Vlaamse eindspelstudiecomponisten, ook al hebben zij ooit maar één studie gemaakt.
4. Studies en artikelen, die niet behoren tot de hierover genoemde categorieën, maar die daarbij wel zijn genoemd.

Mijn bedoeling is alles zo op te zetten, dat men bij het raadplegen zo min mogelijk verwezen wordt naar publicaties, die zich niet in het archief bevinden; vandaar de vierde categorie. Het zal uiteraard wel even duren voor het archief, verzameld in ordners, min of meer up to date is. In het tempo waarin ik gelegenheid heb eraan te werken, schat ik er zo'n drie jaar voor nodig te zullen hebben, maar dan zullen allerlei publicaties in dag- en weekbladen nog ontbreken; daarvoor zullen bezoeken aan bibliotheken en archieven nodig zijn en voorlopig heb ik mijn handen vol aan het doorspitten van mijn eigen bibliotheek. Ik ben begonnen met *Het Tijdschrift* door te nemen en ben nu tot het jaar 1933 gevorderd. Het lijkt mij niet nodig eindspelrubrieken te verzamelen als die alleen maar eindspelstudies bevatten zonder er een verhaal aan vast te knopen; hierin zal ik wel selectief zijn. Mocht U over publicaties als bovengenoemd beschikken, dan houd ik mij aanbevolen hierover een bericht te krijgen als U kunt vermoeden dat ik die publicatie niet ken; eventueel zou ik die dan misschien mogen lenen. Elke hulp om het archief zo volledig mogelijk te krijgen is welkom; omgekeerd staat het archief ook ten dienste van de leden. Wil men iets weten of ergens een copie van hebben, dan zal ik trachten de behoefte te bevredigen.

Bij de pogingen om zo volledig mogelijk te zijn, stuit ik soms op moeilijkheden. Een ervan levert nevenstaand diagram, behorend bij een tweelingstudie die de bondssecretaris H.D.B. Meijer in het decembernummer 1904 van *Het Tijdschrift van den Nederlandschen Schaakbond* publiceerd. Met een zwarte pion erbij op b4 luidde de opgave "Wit speelt en maakt remise" en zonder die pion was de opgave "Wit speelt en wint".

De oplossingen zijn nooit verschenen en met pion b4 zal die wel zijn: 1.g4 hxg3 2.Dxf5+ Kxf5 pat. Dat is nogal eenvoudig, maar zonder pion b4 heb ik de oplossing niet kunnen vinden. Wie helpt mij?

NEDERLANDSE VLAAMSE VERENIGING VOOR SCHAAKEINDSPELSTUDIE

VERSLAG VAN DE OPRICHTINGSVERGADERING

De bijeenkomst vond plaats in De Roode Leeuw te Amsterdam van 10.30 uur tot ongeveer 17.00 uur op zaterdag 15 oktober 1988.

I. De oprichtingsvergadering

Volgens programma werd begonnen met de oprichtingsvergadering. Na een korte algemene inleiding van de heer Diepstraten van het Max-Euwe-Centrum nam Jan van Reek het voorzitterschap voor de vergadering op zich. Hij refereert allereerst aan een aantal vroegere pogingen om tot een vereniging te komen, alle zonder succes. In die zin kan de huidige dag historisch worden genoemd. Na te hebben gesteld dat hij slechts een tijdelijk voorzitterschap ambieert, gaat hij over tot het voorstellen van het kandidaat-bestuur. Bij deze gelegenheid geeft René Olthof een korte uiteenzetting met betrekking tot de plannen voor het clubblad (vier maal per jaar 16 bladzijden). De vergadering accepteert het bestuur volgens het voorstel (zie blz 8).

Als tweede punt komt de doelstelling ter sprake. Er ontstaat enige discussie over de wenselijkheid van de term 'Vlaams' in de naam, maar uiteindelijk wordt het voorstel ongewijzigd aanvaard. Eveneens wordt besloten om niet onmiddellijk over te gaan tot het registreren van de vereniging als zelfstandig rechtspersoon. Vervolgens geeft de voorzitter een korte toelichting bij de begroting. Deze is gebaseerd op vijftig leden. De kandidaat-secretaris deelt mede dat behalve de aanwezigen nog vier andere liefhebbers zich inmiddels schriftelijk hebben aangemeld. Er bestaat goede hoop, dat na enige nog te ontwikkelen PR-activiteiten het beoogde ledental binnen bereik komt. Het voorstel uit de zaal om de eerste verenigingsjaar te laten lopen van 1 november 1988 tot 1 januari 1990 - mede van belang in verband met de contributieheffing ad f 50,- per verenigingsjaar - wordt aanvaard. Het voorstel met betrekking tot de commissie belast met de opstelling van het huishoudelijke reglement en statuten wordt aanvaard.

Unaniem werd tot oprichting van de NVVS besloten.

Vervolgens stelt elk der aanwezigen zich voor. De heer Wille spreekt een gelukwens uit namens de KNSB. Er ontstaat enige discussie over mogelijke wegen om de belangstelling voor de eindspelstudie te bevorderen bij de jeugd. In dit verband wordt gewezen op het belang van het invullen van de Public Relations functie in het bestuur. De vergadering wordt besloten met het op het demonstratiebord tonen van een speciaal voor deze gelegenheid gecomponeerde studie van R. Bertholee.

II. Voordracht

Aan de hand van een onlangs verschenen boek gaf de heer Mees een boeiende voordracht over de beroemde componist Mattison gezien vanuit diens historische en geografische achtergrond, met vertoning van een aantal tot voor kort onbekende problemen. Alhoewel sommige problemen misschien vragen opwerpen met betrekking tot de correctheid is de 'grote' Mattison ook in deze problemen herkenbaar.

III. Componistenparade

Na de lunchpauze sprak eerst de heer Rueb enkele woorden namens de Ruebstichting. Deze heeft altijd de bevordering van de eindspelstudiekunst als haar belangrijkste oogmerk gezien. In de

toekomst zal zij samengaan met het Max-Euwe-Centrum. Hoewel de stichting op dit moment in feite inactief is, wenste zij toch als stimulans en welkomstgebaar de zaalhuur van deze bijeenkomst voor haar rekening te nemen. Vervolgens liet de heer Marwitz op zeer onderhoudende wijze een van zijn prachtige eindspelstudies zien. Een voor een demonstreerden in aansluiting daarop een aantal aanwezige componisten een of meerdere van hun werkstukken. Ten slotte gaf de heer B. de Heer op geïmproviseerde wijze een toch zeer informatieve uiteenzetting over een aantal met het classificeren van eindspelstudies samenhangende problemen, welke tot een geanimeerde discussie aanleiding gaf.

Samenstelling en taakverdeling bestuur:

Voorzitter Drs. J. van Reek Eijkerstraat 44 6269 BN Margraten 04458-2004	- formuleren bestuurstaken - coördineren bestuurstaken - contactpersoon probleemvrienden - voorzitten eerste vergadering - automatiseren archief - redigeren monografieën
Vice-voorzitter Dr. ir. C.A. van Gunst Kapellerweg 35 6132 AV Sittard 04490-13225	- voorzitten vergaderingen - contactpersoon Rueb Stichting en Max-Euwe-Centrum - benaderen eventuele sponsors
Secretaris Drs. H.H. Grondijs Geestbrugweg 20 2281 CL Rijswijk 070-951213	- organisatie bijeenkomsten - convoceren leden - notuleren vergaderingen - samenstellen jaaroverzicht - ledenadministratie
Penningmeester Drs. A. Willink Wagnerlaan 1A 1217 CP Hilversum 035-17412	- innen contributie - beheren uitgaven - materiaalbeheer - financieel jaaroverzicht - begroting
Redacteur R.A.J.A. Olthof Eikenburglaan 33 5248 BJ Rosmalen 04192-12740	- samenstellen clubblad
Documentalist Ir. H.J. van Donk Frans Lebrechtlaan 38 3314 ED Dordrecht 078-139405	- beheer archief - beheer bibliotheek - contactpersoon bibliotheek Probleemvrienden
Lid W. Stoffelen Henrilei 59 B-2130 Brasschaat België 09-3236515860	- Vlaamse belangen
Public Relations vacature	- ledenwerving - enthousiasmeren (jeugd) - samenstellen folder

De onbekende Mattison

door W.J.G.Mees

(Uitwerking van een voordracht, gehouden op 15 oktober 1988 ter gelegenheid van de oprichting van de N.V.V.S. te Amsterdam)

Wie was Mattison? Een recente schaakencyclopedie blijkt deze naam niet te bevatten. Welnu, Hermann Mattison (1894-1932) was de winnaar van de eerste "Olympiade" (toen nog een persoonlijke wedstrijd) in juli 1924; dus zoiets als amateur-wereldkampioen, vóór Apscheneek, Colle en Euwe. Het was een historische maand: Oprichting van de FIDE, met Mr.A.Rueb als eerste president. Voor Rueb was dit aanleiding geweest om zijn rubriek "Eindspelen" in het Tijdschrift van de Nederlandsche Schaakbond aan een ander over te dragen. Wellicht bedoeld als afscheid, onder de nieuwe redacteur Mr.A.Haga, in het julinumnummer van 1924, naast elkaar studies van Euwe en van Weenink. Euwe's productie is nagenoeg tot deze ene beperkt gebleven; Weenink heeft 34 ten dele zeer goede studies gecomponeerd.

Wat heeft dat nu met ons onderwerp te maken? De reden is dat ook Mattison een aantal studies van uitzonderlijk niveau heeft gecomponeerd. Merkwaardige parallel tussen drie jong overleden tijdgenoten Mattison, Weenink maar vooral ook Réti: hoewel succesvol als partijspeler, ging hun hart toch uit naar de compositie. Is het bekend dat Réti nog voor zijn vroege dood het partijspel had afgezworen doch de compositie niet vaarwel had kunnen zeggen?

Van Weenink is het complete werk, schaakproblemen en studies, verzameld in het z.g."Weenink Gedenkboek". Men vindt er ook zijn hoogst belangrijke opstellen over "De ontwikkeling van de eindspelstudie". Réti's studies zijn posthuum, maar nog volgens zijn aanwijzingen, uitgegeven door Dr.A.Mandler, in "Sämtliche Studien". Ook van hem staan de opvattingen over studiecompositie uiteengezet. Van Mattison ontbrak tot voor kort het complete overzicht. Een eerste compilatie-poging is indertijd ondernomen door Rueb; zie het eerste deel van zijn "Bronnen van de Schaakstudie". Hij is niet verder gekomen dan 34 stuks; maar het was toen al duidelijk dat er meer studies van Mattison moesten bestaan.

Verheugend is daarom de verschijning, eind 1987, van een bijzondere uitgave van "British Chess Magazine", het boekje:

"Mattison's Chess Endgame Studies", van de hand van T.G.Whitworth. In de Nederlandse boekhandel verkrijgbaar, en van harte aanbevolen!

Whitworth heeft een kleine zestig studies kunnen achterhalen. Het merendeel blijkt toch wel bekend te zijn, o.a.uit de Sovjet-literatuur. Opgemerkt wordt dat Mattison daarbij tot Sovjet-componist gebombardeerd is. Historisch gezien is dat natuurlijk onzin. Wij worden daar al op geattendeerd door de schrijfwijze: Matisons. Zo is de spelling in het Lets. Het brengt ons in herinnering dat de Baltische landen tussen beide wereldoorlogen onafhankelijk zijn geweest, feitelijk voor het eerst in hun bestaan. En dat heeft -zoals wel vaker onder dergelijke omstandigheden- geleid tot een ongekende culturele bloei. Opvallend zijn de successen op de vierenzestig velden. Het cultiveren van de eigen taal (het Lets is een Indogermaanse taal, verwant aan het Sanskriet) is daarvan een ander aspect.

Hieronder enkele vermoedelijk tamelijk onbekende studies.

In het beroemde, sterk bezette toernooi van 1929 te Karlsbad won Mattison een schoonheidsprijs (tegen Colle), en bereikte een score van 50%. Diagram 1 herinnert ons aan dit toernooi. De studie is opgedragen aan Vera Menchik, en is dan ook niets anders dan de bewerking van een stelling uit de partij tussen Menchik en Vidmar uit dit toernooi. Een schakende dame werd toen nog als een bizar verschijnsel beschouwd. In het toernooiboek vertelt wedstrijd-leider Hans Kmoch dat hij deze partij met méér dan normale spanning gevolgd had, omdat hij de gelofte had afgelegd, voortaan als balletmeisje

door het leven te gaan als Menchik meer dan drie punten zou behalen...En Menchik had deze score reeds bereikt toen het halve puntje tegen Vidmar in het zicht leek te komen. Het heeft niet zo mogen zijn: Menchik verloor, Kmoch kon opgelucht ademen; en tenslotte bleek Mattison's gestyleerde versie ook niet te deugen. Dit was al spoedig ontdekt; zeker vóór 1940. Onbegrijpelijk daarom dat in 1955 een studie opduikt, met de naam Valcins er boven, welke niets anders blijkt te zijn dan de studie van Mattison met verwisselde kleuren. Wijlen Marinus Verburg maakte mij daar op attent (Zie Bondarenko's boekje over pionnenstudies, nr.268).

Mattison's vroegste studie stamt uit 1911. Hij was toen 16 jaar oud. De componisten onder ons zullen zich daar niet over verbazen. Maar tegenover de "buitenwacht" is het goed om duidelijk te stellen dat de schaakcompositie niet uitsluitend een bezigheid voor bejaarden is; integendeel, als regel worden de eerste pogingen (ver) vóór het twintigste levensjaar ondernomen. De vaardigheid dient vroeg te worden aangeleerd -om er een leven lang plezier van te hebben-, en de "werving" dient zich dan ook in de eerste plaats op tieners te richten.

Overigens is deze vroegste studie niet erg interessant en wordt niet getoond; wel echter de studie van diagram 2. "Wat goed is komt snel!", heeft de sportjournalist Joris van den Berg eens geschreven. Nr.2 is één van de tweehonderd over de periode 1914-1928 geselecteerde studies voor het "retrograde" FIDE-Album 1914-1944/III. De strijd tussen vrijpion plus paard (of loper) tegen toren is herhaaldelijk door Mattison bewerkt. Hij was niet de eerste; o.a. Troitzki en de gebr. Platov waren hem voorgegaan. Bij nr.2 valt de hardnekkigheid van de strijd op, en wel zonder dat er materiaal bijgeplaatst is om deze strijd gaande te houden. Een principe dat ook door Réti beleden werd en op dit moment weer opgeld doet (Benko).

Meer dan 30% van Mattison's productie valt in de jaren 1912-1914. Ook uit deze periode stamt diagram 3. In Kasparjan's "2500 Finales" (onder no.800) toegeschreven aan een "Autor desconocido". Een eenvoudige doch zeer economische patstudie. Kasparjan zelf zou later met verwant materiaal de ideale uitwerking produceren. Maar dat was in 1947!

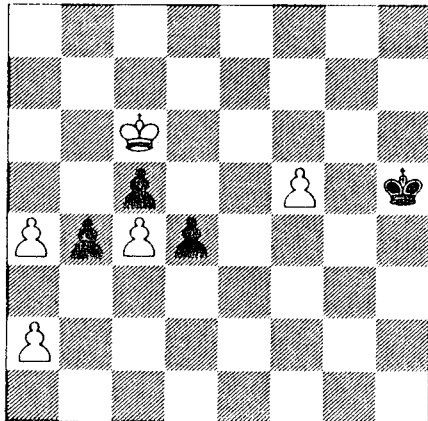
Na de "Sturm- und Drang" periode enkele minder productieve jaren. Maar dan, van 1922 tot 1927, een nieuwe periode van activiteit. En daarin vallen dan zijn grootste meesterwerken. Mattison heeft daarbij ook telkens zijn vroegere werk onderhanden genomen. Diagram 4 geeft een verdieping (niet zijn eerste poging!) van de vorige studie.

Een andere goed geslaagde patstudie is te zien op diagram 5. Merk op dat als Wit een steek laat vallen Zwart nog goed zal moeten spelen voor winst. Veel verfijnder dan een laatste redding uit grote materiële achterstand.

Op diagram 6 een oude bekende: de beroemde Romein. Echter na een kleine chirurgische ingreep. In de oorspronkelijke stelling stond de witte koning nog op e1, en de zwarte toren op b6. Dan kan na 1.Pf7+ Kh7 2.Pg5+ Kg6 3.a7 Zwart zich hardnekkig verdedigen door 3.-Txb5 4.a8D Txb5 te spelen, zoals de Sovjet-componist Vlasenko heeft laten zien. Vandaar het door hem voorgestelde amendement. Heeft hij gelijk?

Virtuoos behandelde Mattison het onderwerp "meervoudig pat". Zoiets als "halfpenning" van twee lopers vertoont diagram 7, een verbetering van een vroegere poging. En dan zijn laatst bekende studies, op diagram 8, met scherp spel, en op diagram 9 de verbreding van een zeer bekende studie uit zijn begintijd, met drie patstellingen. Zoals de meeste van zijn studies licht gebouwd. Mattison heeft zich nooit bezondigd aan monstrositeiten; zijn uitwerkingen zijn zonder uitzondering "artistiek verantwoord". En dat is de reden dat zijn werk tot op heden standgehouden heeft.

Diagram 1
H.Mattison
Jaunakas Zinas 1929

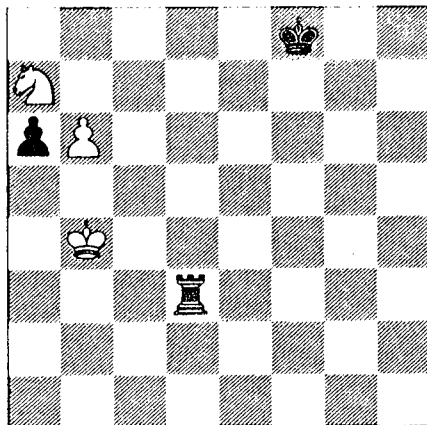
Bedoelde oplossing:

1.f6	Kg6	8.Kb3	d3
2.Kd5	Kxf6	9.axb4+	cx b4
3.Ke4	Ke6	10.c5	Ka6
4.Kd3	Kd6	11.Kb2	Kb7
5.Kc2	Kc6	12.a5	Kc6
6.Kb2	Kb6	13.a6	Kc7
7.a3	Ka5(?)	14.Kb3	Kc6
		15.Kb2 =	

Echter wint Zwart na:

7.-	d3!	12.Kc2	Ke3
8.axb4	cx b4	13.a7	b3+
9.Kb3	Kc5	14.Kc3.	d1D
10.a5	Kd4	15.a8D	Dc2+
11.a6	d2	16.Kb4	b2 enz.

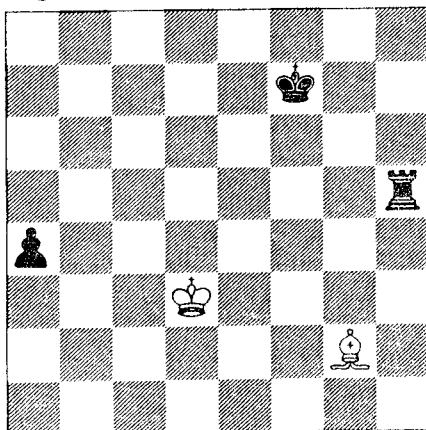
Diagram 2
H.Mattison
Rigasche Rundschau 1914

Oplossing:

1.b7	Td8		
2.Pc8	Td1		
3.Pb6	Td8		
4.Ka3!	a5		
5.Pc8	Td3+		
6.Ka4!, en nu:		6. -	Td4+
6. -	Td1	7.Kxa5	Td1
7.Pb6	Td8	8.Pb6	Td8
8.Kb5	Kg7	9.Ka6	Kg7
9.Pc8	Td1	10.Pc8	Td1
10.Ka6	Tb1	11.b8D	Tal+
11.Pb6 en wint		12.Kb7	Tb1+
		13.Pb6 en wint.	

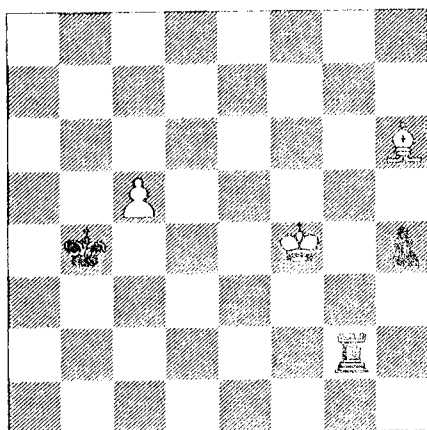
Diagram 3
H.Mattison
Rigasche Rundschau 1913

Oplossing:

1.Kc3	a3	(niet:1.Kc3? Tb5!,
2.Kb3	a2	of:1.Lc6? a3
3.Kb2	Th2	2.La4 Th3+
4.Ka1	Txg2 pat	3.Kb2 Ta3!)

Diagram 4
H.Mattison
Latvis 1924

Oplossing:

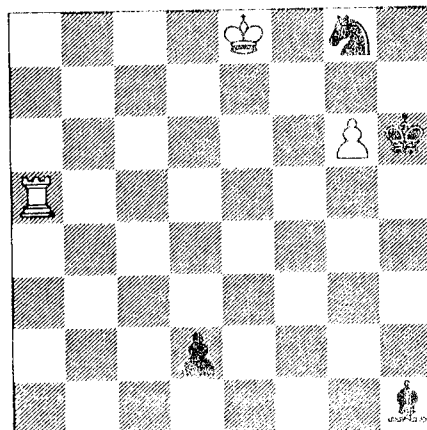
- 1.c6 h3
- 2.c7 Tc2(g8) (of: 2.-h2
- 3.c8D Txc8 3.c8D h1D 4.Lf8=)
- 4.Kg3 h2
- 5.Ld2+ Kb3
- 6.Kg2 Tc2
- 7.Kh1 Txd2 pat

Merk op dat(met T op c2):

3.Kg3? faalt op:3.-h2 4.c8D h1P+!,
en (met T op g8):

3.Lg5? op:3.-h2 4.Ld8 h1D 5.c8D Dh6+

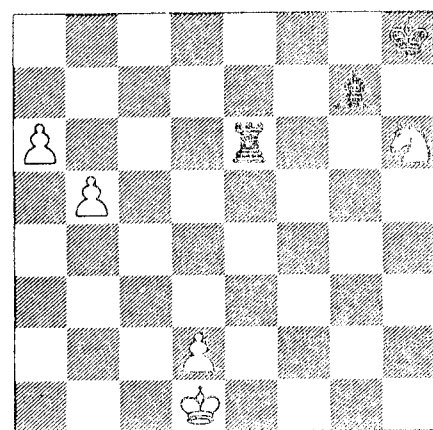
Diagram 5
H.Mattison
Latvis 1926

Oplossing:

- 1.Ta1 Lf3 (of:1.-Ld5 2.Td1
- 2.Kf8 Pf6 2.-Pf6+3.Kf8!Pe4
- 3.g7 Kh7 4.g7 Kh7 5.Th1+=)
- 4.g8D+ Pxd8 (niet: 4.Ta7? Pg8!)
- 5.Ta7+ Kh8 (het paard moet
- 6.Ta2 d1D gedekt blijven)
- 7.Th2+ Lh5
- 8.Txh5+ Dxh5 pat

Diagram 6
H.Mattison
V.1^e pr.Sjachmatny Listok 1927/II

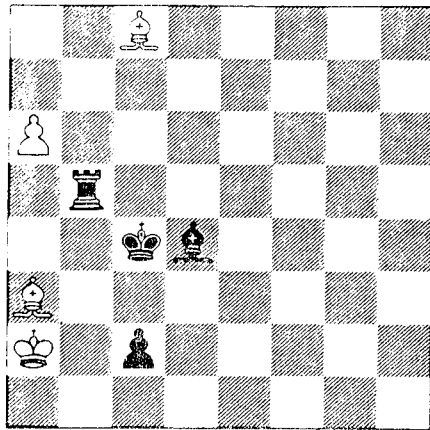
(correctie V.Vlasenko)
(Sjachmaty v SSSR 1986)

Oplossing:

- 1.Pf7+ Kg8
- 2.a7 Te8
- 3.Pd6 Td8 (of: 3.-Ta8 4.b6
- 4.Pf5! Lf8 4.-Ld4 5.b7 enz.)
- 5.b6 Lc5
- 6.Pe7+ Kf8
- 7.Pc8! Txc8
- 8.b7 en wint

Op 4.b6?, het thematische probeersel,
zou 4.-Ld4 5.Pc8 Txc8 6.b7 Tc1+!
gevolgd zijn; door de zL naar c5
te lokken voorkomt Wit deze uitweg.

Diagram 7
H.Mattison
Ilustrets Zurnals 1923

=

Oplossing:

1.a7 Ta5 (of: 1.-Lxa7 2.La6=)

2.a8D Txa8

3.La6+ Txa6 pat,

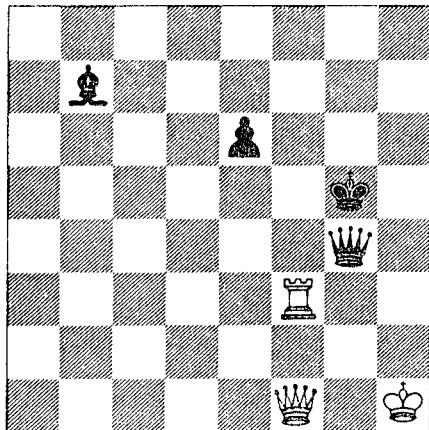
resp.:

3.- Kc3 (of: 3.-Kd5 4.Lb7=)

4.Lb4+ Kxb4 pat

(In de oorspronkelijke stelling,
Baltische Zeitung 1918, stond de
ZT op b4. Dan verliest Wit na 1.a7
1.-Lxa7 2.Le6+Kd4 3.Lb3 Tb5 4.Lxc2
4.-Kc3,gevolgd door Ta5 en Lc5)

Diagram 8
H.Mattison
Wiener Neueste Nachrichten 1931

=

Oplossing:

1.Db5+ Ld5

2.Dxd5+ exd5

3.Tg3 d4 resp. 3.-Dxg3 pat.

4.Kg2 d3

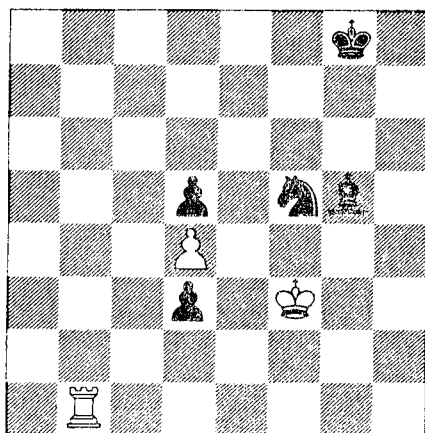
5.Kf1 Dxg3 pat

Na 3.-Kf4 4.Txg4+ Kxg4 maakt

5.Kg2 remise; na 3.-d4 echter is

4.Txg4+? Kxg4 5.Kg2 niet voldoende.

Diagram 9
H.Mattison
Atputa 1932

=

Oplossing

1.Kg4 Lc1 (of: 1.-Pe3+ 2.Kxg5

2.Txc1 d2 2.-d2 3.Kg6 Kf8

3.Tg1, en nu: 4.Kf6 en remise)

3.- d1D+

4.Kh3+ Dxg1 pat;

3.- d1T

4.Kh5+ Txg1 pat;

of:

4.- Pg7+

5.Kh6 Txg1 pat (of 5.-Txd4
6.Txg7+ Kf8 7.Ta7=)

AANKONDIGINGEN

De Poolse schaakfederatie Polski Związek Szachowy organiseert de vierde editie van de WCCT (World Chess Composition Tournament), het officiële wereldkampioenschap schaakcompositie voor teams. De regels voor dit kampioenschap werden in september 1972 in Pula door de permanente FIDE-commissie voor schaakcompositie opgesteld en later in september 1978 in Canterbury en augustus 1984 in Sarajevo bijgesteld en aangevuld. De definitieve selectie voor de thema's en de juryleden in de zeven hoofdcategorieën (tweezetten, driezetten, meerzetten, studies, helpmat, zelfmat, fairy chess) vond plaats in augustus 1988 in Boedapest.

Voor Nederland is tot teamleider benoemd: Dhr. H. Le Grand, Heimanslaan 5, 6705 AD Wageningen. Inzendingen kunnen tot uiterlijk 1 maart 1990 aan hem verzonden worden. Nadere informatie over de algemene voorwaarden bij de teamleider of bij René Olthof.

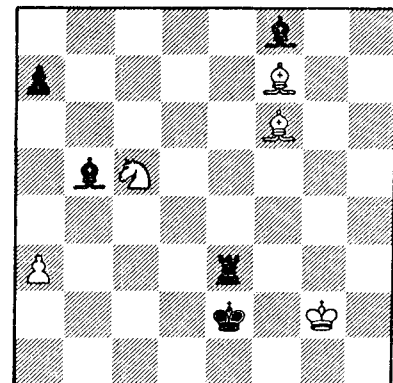
Het verlangde thema in de sectie studies (arbiter: Vasja Neidze, SU) is als volgt omschreven: During the play the same man (Q,R,B,S,P), black or white, is first pinned and later unpinned (tijdens het oplossingsverloop wordt hetzelfde stuk (D,T,L,P,pi) eerst gepend en later ontpend).

Het modelvoorbeeld luidt:
1.Lh5+ Ke1 2.Lh4+ Kd2 3.Lg5 (T wordt gepend) 3...Lxc5 4.Kf2 Kd3 (T wordt ontpend) 5.Lg6+ Te4+ (T wordt gepend) 6.Kf3 Lc6 7.a4 Kd4 (T wordt ontpend) 8.Lf6 Te5 (T wordt gepend) 9.Kf4 Ld6 10.a5 Kd5 (T wordt ontpend) 11.Lf7+ Te6+ (Deze penning is niet thematisch, daar ~~de~~ deze toren niet ontpend wordt) 12.Kf5 Ld8 13.a6 =

G. Kasparjan

2e prijs

Tsjigorin Memorial 1949

wit speelt en maakt remise

7th JUBILEE TOURNEY OF EG

With pride and pleasure EG announces a formal international tourney for original endgame studies (win or draw) to celebrate the 70th birthday of Britain's internationally famous and most successful study composer, Charles Michael BENT (b. 1919). Mr Bent, more than 700 of whose studies have been published (and over 1100 composed), will be sole judge. Maximum 2 entries per composer. Free theme. Twin studies will not be accepted. At least 5 prizes will figure in the award to be published in EG early in 1990. Closing date: 31.x.89. Mark the envelope: BENT JUBILEE and send to: A.J. Roycroft, 17 New Way Road, London NW9 6PL, England.

Tijdens de vergadering van de permanente FIDE-commissie voor schaakcompositie in 1987 in Graz werd besloten een voorstel van de kant van de Sovjet-Unie en Zweden tot het houden van een wedstrijd tussen de Sovjet-Unie en de rest van de wereld te steunen. Een comite onder aanvoering van Victor Tsjepisjni en Kjell Widlert heeft het voorbereidende werk nu afgerond en het toernooi uitgeschreven.

De deelnemende studies dienen vóór 1 september 1989 (datum poststempel) in het bezit te zijn van de teamleider. Voor het team van de rest van de wereld fungeert Lars Falk als captain, voor de Sovjet-Unie Vasja Neidze.

De arbiters zijn J. Averbach en G. Kasparjan (beide Sovjet-Unie) en J. Nunn en A.J. Roycroft (Engeland).

Iedere componist mag per thema slechts één studie inzenden. Correcties zijn toegestaan tot aan de sluitingstermijn.

De thema's luiden als volgt:

Thema A (voorgesteld door de Sovjet-Unie)

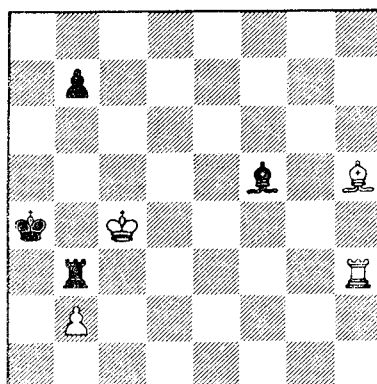
In een studie "Wit aan zet wint" is zwarts tegenspel gebaseerd op eeuwig schaak of eeuwige aanval op een wit stuk.

Thema B (voorgesteld door Zweden)

In een studie "Wit aan zet wint" of "Wit aan zet maakt remise" wordt een thematische variant (thematic try) weerlegd door een zwarte tempozet. In de eigenlijke oplossing slaagt wit door zelf een tempozet uit te voeren (voor een voorbeeld zie onder).

Componisten dienen hun studies in diagramvorm in te leveren onder vermelding van naam, adres en een uitgewerkte oplossing. Het formaat van het papier mag niet groter zijn dan A4 en de oplossing moet beperkt worden tot maximaal een bladzijde. De hoofdvariant dient onder het diagram te worden gegeven met zijvarianten volgens het welbekende EG-systeem (i, ii, iii enz.). De Engelse notatie voor de stukken (K, Q, R, B, N, P) heeft de voorkeur. Een correcte inzending voor een studie met thema B kan er als volgt uitzien:

Thema B
A. Hildebrand (naar K. Rundquist)
Springaren 1988

1.Be8+! (i) b5+ 2.Bxb5+ Ka5 (ii) 3.Rxb3 Be6+ 4.Kd4! (iii) (tempo) Bxb3 5.Kc5! B- 6.b4 mate.

(i) 1.Rxb3? Be6+ 2.Kc3 Bxb3 3.Be8+ b5+ 4.Bxb5+ Ka5! (tempo) 5.Kxb3 Kxb5= De thematische verleiding.

(ii) 2...Rxb5? 3.Ra3 mate.

(iii) 4.Kc3? Bxb3 5.Kxb3 Kxb5 =

Studies voor het wereldteam kunnen gezonden worden tot uiterlijk 1 september 1989 naar Lars Falk, Tegnergatan 34 B, S-752 27 Uppsala, Zwe

Officiële ledenlijst per 1 januari 1989 van de ARV (toen: NVVS)

Lidm. no.	Naam	Adres	Postcode	Woonplaats
017	R. Bertholee	3e Oosterparkstraat 15e	1091 JS	Amsterdam
027	Prof. Dr. J.H. de Boer	Langstraat 103	6596 BN	Milsbeek
026	H. Böhm	Keizer Karelweg 360	1181 RJ	Amstelveen
028	Prof. Dr. C.J.F. Bottcher	Nieuwe Schoolstraat 2A	2514 HX	Den Haag
016	H. Bouwmeester	Westerhoutstraat 27	2012 JP	Haarlem
029	C.J. van Breukelen	van Dam van Isseltweg 3	4191 KC	Geldermalsen
036	H.T. Brunt	Ossedrechtseweg 54	4631 BD	Hoogerheide
030	Mr. P. ten Cate	's Gravenweg 53	3062 ZB	Rotterdam
031	L.C.M. Diepstraten	Heideveldweg 20	1251 XN	Laren (NH)
011	Ir. H.J. van Donk	Frans Lebrechtlaan 38	3314 ED	Dordrecht
032	H. Enserink	Hendrik Jacobszstraat 38 II	1075 PG	Amsterdam
010	Drs. H.H. Grondijs	Geestbrugweg 20	2281 CL	Rijswijk
033	Dr. Ir. C.A. van Gunst	Kapellerweg 35	6132 AV	Sittard
018	B. de Heer	Beneluxlaan 110	6164 EV	Geleen
019	H.M.J.F. van der Heijden	1e Reit 125	5233 JS	Den Bosch
020	F. Kok	Beverwijkerstraat 66	1901 NK	Castricum
021	S. Kooi	Michelangelostraat 73 II	1077 BW	Amsterdam
034	F.G. Krug	Archimedesplantsoen 16 I	1098 KC	Amsterdam
012	J.H. Marwitz	Meidoornlaan 10	7721 EZ	Dalfsen
003	Ir. W.J.G. Mees	Harddraverslaan 60	2082 HN	Santpoort-Zuid
004	H.G.A. Mesman	Kleine Kreek 59	3079 CE	Rotterdam
022	H.W. Muzerle	Utrechtseweg 362	6865 CM	Doorwerth
023	R.A.J.A. Olthof	Eikenburglaan 33	5248 BJ	Rosmalen
001	Drs. J. van Reek	Eijkerstraat 44	6269 BN	Margraten
024	Mr. Th.E. Rueb	Lange Voort 24	2341 KA	Oegstgeest
025	J. Scheers	Mechelsesteenweg 415	B-2662	Blaasveld Belgie
013	F.A. Spinhoven	Van Kinsbergenstraat 25	2014 DG	Haarlem
014	K. Steijn	Postbus 44	2080 AA	Santpoort-Zuid
035	W. Stoffelen	Henrilei 59	B-2130	Brasschaat Belgie
015	J. Timman	Van Eeghenstraat 69	1071 EW	Amsterdam
002	F.C. van Tuinen	Buntweg 25	3768 AV	Soest
005	I. Vandecasteele	Sneeuwbeslaan 19 bus 1	B-2610	Wilrijk Belgie
006	K. Versmissen	Heikantstraat 19	5581 VB	Waalre
007	G.J. Wiersma	Heistraat 48	5161 GH	Sprang-Capelle
008	H.A. Wille	Laan van Klarenbeek 74	6824 JS	Arnhem
009	Drs. A. Willink	Wagnerlaan 1A	1217 CP	Hilversum